

HVORLEDES BEOWULF KOM TIL DANMARK

G. J. THORKELIN, JOHAN BÜLOW OG N. F. S. GRUNDTVIG

Af Jens Christoffersen

DET BLEV en nordisk Videnskabsmand, der bragte Englands ældste Litteraturmindesmærke fra Oldtiden frem i Lyset og reddede det for Efterverdenen. Professor G. J. Thorkelin begav sig i 1785 paa en Rejse til England med den særlige Hensigt at fremdrage, hvad der var at finde af Haandskrifter, der angik Skandinaviens Berøring med de britiske Øer, og blandt de Ting, som han gennem flere Aars flittig Søgen fandt, var ogsaa Manuskriptet til det berømte oldengelske Digt Beowulf-Kvadet.

Paa Forhaand vidste Thorkelin om Manuskriptets Eksistens. Det var en Englænder, Wanley, der i 1705 i sit Katalog over gamle Bøger i engelske Biblioteker *Antiquæ literaturæ septentrionalis liber alter* havde nævnt det og bragt en Transskription af Digtets Begyndelse. Det befandt sig blandt en Samling Foliohaandskrifter i Sir Robert Bruce Cotton's Bibliotek paa hans Ejendom Ashburnham House i Little Deans Yard, Westminster, og herhjemme havde Langebek (i sine »Scriptores rerum Danicarum«) og Suhm gjort det til Genstand for Omtale. Thorkelin var klar over, at dette Digt maatte indeholde værdifulde Bidrag til den ældste danske Historie, og havde paa Fornemmelsen, at det maatte blive et af de vigtigste Maal for hans Arbejde. Haandskriftet var nu sammen med hele det Cottonianske Bibliotek indlemmet i British Museum.

Grímur Jónsson Thorkelin var født paa Island i 1752 og kom, efter at have gaaet i Skole paa Skálholt, som ganske ung til København, hvor han blev

cand. juris i 1776. Han syslede bl. a. med Udgivelsen af nordiske Oldskrifter, og efter i nogle Aar at have været ansat ved Gehejmearkivet blev han i 1783 udnævnt til ekstraordinær Professor. Senere blev han – efter sin Hjemkomst fra England i 1791 – udnævnt til Gehejmearkivar, en Stilling, som han beklædte til sin Død i 1829. Allerede i 1784 havde han, antagelig ved sine Velyndere Ove Høegh Guldbergs og Johan Bülow's Medvirken, faaet Løfte paa dette Embede, og for at dygtiggøre sig til sin Gerning ved Studier i Udlandet ansøgte han Kongen om »at maatte allernaadigst vorde tilladt og befalet at gjøre en Reise i tvende Aar giennem England, Scotland og Irland og derhenhørende Øer for at optegne og samle alt, hvad findes henhørende til Forfædrenes Handlinger, det være i Diplomatarium, Oldsager og Historie ...«. Rejsen blev ham bevilget, og han fik senere Fristen forlænget, saaledes at han ialt kunde opholde sig i England i mere end fire Aar med offentlig Støtte.

I en Del spredte Dagbogsoptegnelser og Notitser, skrevne med Blyant i en lille Notesbog, som findes bevaret i Rigsarkivet, beretter Thorkelin om sit Ophold, men væsentligt kun om sine Rejser rundt om i Landet og om sine talrige Besøg paa engelske Herresæder og hos indflydelsesrige Personer, som han havde en mærkelig Evne til at vinde Indpas hos. Om sine Arkivstudier har han derimod efterladt meget lidt, idet alle eller i al Fald langt den største Del af hans Papirer og Optegnelser brændte under Bombardementet af København 1807. Han stod imidlertid under hele sit Englandsophold i livlig Brevforbindelse med Johan Bülow til Sanderumgaard, hvis store Interesse og Indflydelse han kunde takke for sin Rejse, og til hvem han hele sit Liv stod i et inderligt Venskabsforhold. Det er for en stor Del denne Brevveksling, som nærværende Artikel støtter sig til. Den findes opbevaret dels i Rigsarkivet (Bülow's Breve), dels i Sorø Akademis Bibliotek (Thorkelins Breve), og et Afsnit af den er udgivet af Alfr. Glahn i »Aarbog for Bogvenner« 1925.

Men heller ikke i sine Breve til Bülow nævner Thorkelin meget om sit Arbejde med »at indsamle Middelalderens Levninger af de Danskes og Norskes Bedrivter«. Kun et enkelt Sted, i et Brev dateret 3. Nov. 1786, skriver han om sine Studier i British Museum: »... hvor ieg lever daglig

fra 9 til 3 om Eftermiddagen, ieg veed De kiænde denne Samling ... Iblandt Manuscripterne ere icke faae henhørende til Dannemark; ieg haaber at finde noget værdigt, hvor i blandt et ubekiænt Anglosaxisk, indeholdende Samling af Sange om de Danske Kongers Bedrifter i det 3die Aarhundrede, og hvor ved den gode Saxo forøges icke lidet ...«. Dette er den eneste Hentydning til Beowulf, som findes i hans Optegnelser og Breve fra den Tid, hvor han arbejdede med Afskrivningen af Digtet. Det vilde være interessant at have vidst lidt mere om de nærmere Enkeltheder ved dette hans mest betydningsfulde Arbejde og om hans Genvordigheder dermed. Vi ved, at han ofte havde Vanskeligheder med at opnaa Tilladelse til at benytte Arkivernes Haandskrifter, og at de Biblioteksebedsmænd, som vaagede over deres Skatte, ofte gjorde Knuder. I et Brev til Johan Bülow fra April 1787 skriver han: »Til Archiverne her er det uendelig vanskeligt at erlange Adgang, og Udskrifter icke tilladte uden ved Betienterne, som derfor kræve uhørte Priser. Et kort Diplom koster kun en heel Gvineæ«.

Beowulf-Kvadet er som bekendt et over 3000 Vers stort Epos, hvis Handling udspiller sig i Norden omkring det 5.-6. Aarhundrede efter vor Tidsregning. Det er nært knyttet til nordisk Sagnstof, baade Kong Hroar, Völsunger og Skjoldunger optræder i Digtet, som i øvrigt handler om den unge Helt Beowulfs Kamp med og Sejr over Uhyret Grendel og dennes Moder. I en Kamp med en Drage finder han tilsidst selv Døden. Disse Sagn er formentlig bragt til England af Angelsakserne og antages at være nedskrevet første Gang omkring Aar 1000.

Det i den Cottonianske Samling bevarede Manuskript, som er af yngre Dato, findes indbundet sammen med en Del andre oldengelske Haandskrifter i et stort Foliobind, som man har kaldt Codex Vitellius A XV. Navnet fik det pudsigt nok, fordi Cotton havde anbragt en Række Portrætbuster af romerske Kejsere oven paa sine Reoler, og da man skulde katalogisere Samlingen, gav man Folianterne Navne efter den Kejser, der tilfældigvis stod paa den paagældende Reol. Hvor Sir Robert har faaet Haandskriftet fra, ved man ikke, men et Navn »Laurence Nouell« og Aars-tallet 1563, som findes skrevet paa en af dets første Sider, lader formode,

at Præsten til Lichfield, Nowel, har reddet det fra Undergang i Aarene, der fulgte efter Opløsningen af engelske Klostre.

En Ildebrand, der hærgede Ashburnham House i 1731, foraarsagede, at Manuskriptet blev beskadiget i Kanterne, hvilket dog ikke vilde have voldt større Ulykke, dersom det straks var blevet restaureret og ombundet. Men først i vore Dage er Haandskriftet blevet repareret af kyndige Folk i British Museum, og i Mellemtiden var det paa mange Steder hensmuldret saa meget, at Ord i Teksten var gaaet tabt.

Det er Thorkelins store Fortjeneste, at han afskrev Digtet paa et Tidspunkt, da meget af det, som i Dag er gaaet tabt, endnu var læseligt. Han foretog to Afskrivninger (Grundtvig siger i Fortalen til sin Beowulf-Oversettelse, at Thorkelin lod den ene Afskrift foretage af en anden Person) og bragte dem begge til Danmark, hvor de nu findes i Det kongelige Bibliotek. Disse Afskrifter har siden dannet et vigtigt Grundlag for Forskere af Beowulf-Digtet.

Efter Ansøgning fik Thorkelin sin Orlov, der oprindeligt var ham bevilget for to Aar, forlænget, saa han kunde fortsætte sine Arkivstudier. Antagelig er hans Arbejde med Beowulf tilendebragt i Løbet af Aarene 1786-87, men i de følgende Aar arbejdede han videre med andre Ting, som han mente kunde kaste Lys over Danmarks Historie. Han fortsatte sin Brevveksling med Bülow og sendte flittigt denne Beretninger om de politiske Strømninger i Storbritannien og ude omkring i Europa, som han havde god Lejlighed til at følge i Englands Hovedstad. Han opnaede adskillige Æresbevisninger blandt engelske Videnskabsmænd og fik endog tilbudt en Stilling ved British Museum, hvilken han dog efter lange Overvejelser afslog, da han ikke mente at kunne svigte Danmark efter alt, hvad man dér havde gjort for ham. Da endelig i 1791 den gamle Gehejmearkivar Voss døde, blev han kaldt hjem for at overtage Gehejmearkivembedet.

I de følgende femten Aar hører man ikke noget til Beowulf-Kvadet, men det fremgaar af den trykte Fortale til Værket, at han arbejdede med Dechiffriering og Oversættelse af Manuskriptet og vist ogsaa i Løbet af dette Tidsrum noget nær havde fuldendt dette Arbejde. At man i interesserede Kredse havde Kendskab til dette og sikkert saa hen til Resultatet

med Forventning, tyder en Bemærkning paa af den unge Grundtvig i hans »Nordens Mythologie«, 1808 (Fodnote S. 130): »Det er før bemærket, at Vi kun om Volsunger og Niflunger (Gjukunger) have egentlig nordiske Digte, men saavel over disse som især over Skjoldunger og Skilfinger vil udentvivil opgaa et herligt Lys, naar Hr. Justitsraad Thorkelin (o gid dog snart!) sætter sig et glansfuldt Mindesmærke ved at udgive det angelsaksiske Digt, Han har under Haand, og derved tilfredsstiller den voksende Længsel, der brænder hos gamle Nordens Venner«. At Grundtvig ikke senere hen fandt Mindesmærket slet saa »glansfuldt«, vil fremgaa af det følgende.

Først 26. April 1806 henvender Thorkelin sig til Bülow om Sagen og skriver: »Deres Excellences Forbøn skylder jeg, blandt meget andet, min Engelske Reise. Under denne afskrev jeg i det Cottonianske Bibliothekve en Samling af Sange paa Angelsaxisk om de gamle Danskes Bedrivter og Handlinger mod Nabofolkene. Haandskriftet, det eneste tiloverblevne, er fra det 8de Aarhundrede. Jeg ønskede at udgive det i Trykken, men seer liden Muelighed deraf imøde. Hvem vil læse sligt, hvem frelse et af Alderdom saa forrustet Mindesmærke af Fædre, hvilke vor oplyste Tidsalder med haansomt Blik søger at skiule, paa det de ikke skulle blindes af en Verdens klare Lys. Vel vil jeg tilstaae, at dette Digt ikke er nogen Iliade, men det er det ældste Mindesmærke af og om det danske Folk. Deri afhandles Bedrivter, som hverken Saxo eller Snorro kiænte. Jeg har forsøgt at oversætte, det er et saare vanskeligt Arbeide, thi Sproget er forlængst uddødt, endog Textens rette Udredning fordrer Kundskaber, som faae eye. Maaskee, ikke fordi jeg besidder disse Kundskaber, men fordi jeg er mere bekiaent med Haandskriftet og Angel Saxernes særegne Skrivemaade, end nogen anden, er jeg bedre istand til at udgive Texten, som den bør være. At redde denne var en Velgiærning mod Fædernelandet, en Ærevunden for Nordens Folk. Var Deres Excellence her, var min uforglæmmelige Velgiører Hans Excellence Hr. Geheime Raad Høegh-Guldberg her, da kunde jeg være viss paa begge Deres Understøttelse og Forbøn hos Regeringen, og da skulle meget komme for Lyset af det rige Forraad til Fædernelandets Histories Oplysning, som nu trues med ævigt Mørke.«.

Johan Bülow var som altid interesseret og skriver tilbage: »De taler dernæst om en Sag, som er særdeles interessant og overmaade har glædet mig. En Samling af Sange paa Angelsaxisk om de gamle Danskes Bedrifter ... vil De redde fra Undergang og Forglemmelse. Maatte jeg være paa en vis Maade Deeltager i dette saare interessante Foretagende, da vilde det være mig meget behageligt, om De ville tillade mig det. – Men for nøjere at kunne bestemme noget desangaaende, er det endog min Pligt at faae Underretning, hvad Omkostningerne ved Værkets Udgave kan beløbe sig til. Deres Velbaarenhed ville gunstigen underrette mig om disse Omstændigheder ... Udgaven af det ældste Mindesmærke om det Danske Folk af en dansk Mand vil være Deres Mester Haand værdig, og, tillad mig at sige det, forsonne Dem med saa mange, der i saa lang Tid har ønsket, men ønsket forgjæves, at see noget fra den ...«.

Og en Maaned senere, efter at have modtaget Oplysning om, hvad de omtrentlige Omkostninger ved Værkets Udgivelse vilde blive, giver Bülow Tilsagn om sin Støtte: »... De 400 Rdlr., som det efter min Høystærede Vens Overslag skal koste, skal af mig til 11te Dec. f. k. vorde udbetalt, om det dermed kan bie saa længe, hvis ikke, da skal det før skee ...«.

Thorkelin kastede sig nu for Alvor over Arbejdet, men det viste sig at være en møjsommelig Opgave, der skulde tage ham det meste af ti Aar. I sine Breve til Bülow i Aarene 1806–15 aflægger han ofte Beretning om Arbejdets Fremadskriden, og hans Velynder benytter enhver Lejlighed til at opmuntre og anspore ham, samtidig med at han Gang paa Gang udtrykker sin Længsel efter at se Værket fuldført. Thorkelin maatte kæmpe med det vanskelige Sprog. »Arbejdet finder jeg ellers tungere, end jeg havde ventet,« skriver han 20. Januar 1807, »Angel Sax. Prosa forstaaer jeg, men Poesien fører, som det Islandske, et forskelligt Sprog, Vendinger og Tankers Gang.«

Dertil kom, at han ved Bombardementet af København 1807 mistede sit Hjem og dermed alle de Bøger, som skulde have været ham til Hjælp under Arbejdet. Kun det angelsaksiske Haandskrift blev reddet ud af Flammerne. Om Manuskriptet til Oversættelsen blev reddet, fremgaar ikke klart. Efter Brevene fra de følgende Aar at dømme synes dette ikke

at have været Tilfældet. I Januar 1810 er han kun naaet til Midten af Værket, hvilket tyder paa, at han har maattet begynde forfra. Paa den anden Side siger han i det Brev fra 2. Januar 1808, hvori han fortæller Bülow om Katastrofen, samtidig, at han »hen i Sommeren haaber at kunde begynde Trykken,« og dette i Forbindelse med, hvad han siger i den trykte Fortale til Værket, lader formode, at han alligevel maa have reddet i al Fald en Del af sine Optegnelser.

Tabet af sit »litteraire Forraad« var dog for Thorkelin maaske det haardeste Slag, men ogsaa her viste Bülow sin Generositet ved at tilbyde ham alle de Bøger fra sit eget Bibliotek, som kunde være ham til Nytte. Det var dengang ikke saa let at skaffe sig Bøgerne igen i en Haandevending; Videnskabsmændene har selv her under den sidste Krig lært, hvad det vil sige ikke at kunne skaffe sig de udenlandske videnskabelige Værker, som man før Krigen var saa forvænt med at kunne bestille i Udlandet.

Ogsaa et til Tider svigtende Helbred nedsatte Thorkelins Arbejdsevne, og ofte var han paa Fortvivlelsens Rand. Et Brev fra 27. Januar 1810 er karakteristisk for hans Sindstilstand og i det hele taget for de højtravende Vendinger, som han overalt benyttede sig af i sine Breve: »... Tidt sander jeg det gamle Kvæde »Blind er bogløs Mand,« tidt er jeg nærved at fortvivle, ikke sielden lægger jeg, som andre ulykkelige, Hænderne i Skiødet og siger til mig selv: hvad nytter et utaknemmeligt Arbejde Dig! Nu da Minervas Hielm, Lanse og Skiold ere forvandlede til Chacots (ventelig Kaskette paa Dansk), frygtelige Løvehoveder og skinnende Sabler, Attributer som have jaget saavel Pieriderne som vore Fiender hovedkulds paa Flugten og nøde de elskte Møer til at forglemme deres fordum yndede Danmark ..«. Men Bülows stadige Opmuntring fik ham til at overvinde alle Besværligheder, og 4. Juni 1811 kan han meddele, at »Deres Excellences saa yndede Anglo-Saxiske Digt gaer med stærke Skridt sin Genfødelse imøde«.

Henimod 1814 er Thorkelin omsider saa vidt færdig med sit Arbejde, at han med Bülow kan drøfte de nærmere Omstændigheder ved Værkets Udgivelse og Trykning. Han skriver 26. Febr. 1814: »Digtets Udgave fordrer store Bekostninger. De ere større, end jeg tør nævne, thi baade er

Pappiret endnu (hvorvel betydelig faldet) saare dyrt – Setter og Trykkerløn meget høje. Deres Excellence haver befalet mig at undersøge begge Deele. Deres Befaling haver altid været og vil blive mig en Lov. Jeg har adlydet og fundet, at Digtet i Original og latinsk Oversættelse vil udgiøre 34 Ark à 10 Rbd. for Setning og Tryk af 450 Exemplarer, og at dette Oplag behøver 34 Ris à 30 Rbd., ialt 1360 Rbd. Dette er et Offer, som ikke nogen uden en Peiresc, en Suhm, en Johan Bülow kunde have Hierte til at høre og giøre ...«

Men Bülow havde baade Hjerte og Pengepung, og Værket gik i Trykken. Under de nærmere Drøftelser udkastede Bülow den Tanke, at Værket samtidig skulde forsynes med en dansk Oversættelse som andre lignende Værker, Heimskringla, Speculum Regale etc. (Th.s Oversættelse var paa Latin). Thorkelin skriver: »Det ville giøre mig stolt, det ville blive mange kiært. Men hvilken Tilvæxt i Bekostninger. At have Text, Latinsk og Dansk Oversættelse paa hver Side, dertil høre treeslags Skriver og meget større Arbeide for Setteren. Mindre ville det alt blive, naar den danske Oversættelse blev trykket særskilt bagefter Værket ..« (30. April 1814).

Bülow havde ogsaa foreslaet, at Titelbladet skulde forsynes med en Vignet, som skulde stikkes af Kobberstikkeren Oluf Bagge. Om Motivet drøftedes der frem og tilbage, og Thorkelin sendte et Udkast sammen med et Forslag til en latinsk Dedikation til Værkets Mæcen. »... Mit Ønske er, at Sandrum Gaards ædle Drot blev forestillet dragende til Side det Slør, som omgav den og omhyllede den forbigangne Tid. Da Deres Excellence har værdiget mig Høisammes Samtykke til Værkets Udgave under Deres Navn og Auspicium, saa har jeg ikke villet tøve med at udfinde en passelig Inscription til mine Følelser, den lyder saaledes: *Heroi illustri et generoso, Johanni Bvlovio De Sandrum Gaard, Consiliario Regis Daniae intimo, Equiti Magnæ Crucis Danebrogicæ, Edocto servare modum, finemque tenere, Naturamque sequi, patriæque impendere vitam, Non sibi, sed toti genitum se credere mundo.* Saaledes kiænder jeg Deres Excellence, saa sandt hielpe mig Gud..« (14. Juni 1814).

Bülow protesterede mod denne svulstige Tilegnelse og bad Thorkelin slette »det, som en altfor partisk Ven kunde forledes til at skrive«, og Resul-

DE
D A N O R U M
Rebus Gestis *Secul. III & IV*

POËMA DANICUM DIALECTO ANGLOSAXONICA

EX BIBLIOTHECA COTTONIANA MUSAEI BRITANNICI

œdedit versione lat. et indicibus auxit

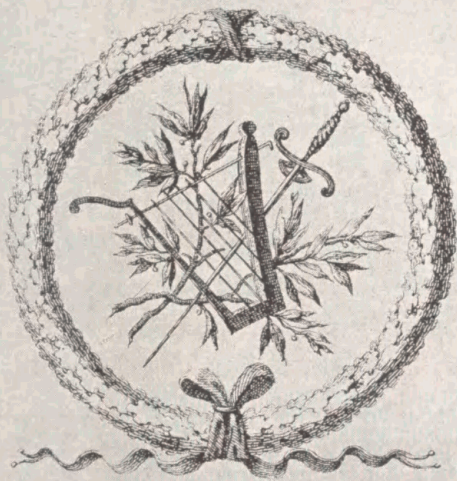
Grim. Johnson Thorkelin. Dr. J.V.

Eques Ord. Danebrogici auratus. S. R. M. a Consiliis Status. Arcanis Regni Scrimis

Præfectus. Regis Legati Arna-Magnæani Curatoribus a Literis. Regiar. Societ.

Scient. Havniens. et Islandicæ. Antiquarior: Londinens. et Edinburg.

nœnon Academia Reg. Hibernicæ sodalis etc.

Havniæ Typis Th. E. Rangel.

MDCCLXXV.

tatet blev, trods Thorkelins ærbødige Indvendinger, at Dedikationen nøjedes med at nævne Bülow's Titler, mens Slutningen blev strøget. Ogsaa Titelvignetten, et Udkast af Bagge, blev forkastet: »Døm nu – altfor varme Ven! – hvad jeg maa føle, skiøndt al den Erkiendtlighed, jeg bør have for Deres Godhed og Hensigt, ved at see den Vignet, som De sendte mig. Nei, Høistarede, den og ingen, som ligner den, kan jeg ingenlunde tillade at udføres og sættes for et Værk, som skal zire Bibliotheker og hædre Deres Minde for Efterslægten, og hvorved min Modestie i saa høi Grad saares . . .«. I disse Vendinger afviste Bülow beskedent Tanken, og man enedes om at anvende et af Bülow gjort Udkast med et allegorisk Motiv.

Endelig i Maj 1815 foreligger Bogen trykt, og Thorkelin kan 26. Maj stolt skrive til Bülow: »Scioldungiaden afgaaer i Dag *sine me, mais avec envie* til Sanderum Gaard. Jeg tør haabe, at Stedets ædle Drot vil unde den »grande entrée«, thi saa snart det bliver bekjendt, skal Deres Excellences Myndling *kneise* i den lærde Verden, som *Roms Torv* over alle de Bygninger, som Verdens Dronning stoltse med, etc. etc.« Dette var i Sandhed en stolt Dag i Thorkelins Liv, en Dag han havde set hen til i næsten tyve Aar, og Bülow's Glæde over Fuldførelsen af dette Værk, som han havde promoveret, har sikkert ikke været mindre end Thorkelins Stolthed.

Om Bogens Titel havde Thorkelin været lidt i Vildrede, men han valgte at kalde den »De danskes Bedrifter«: *De Danorum rebus gestis secul. III & IV. Poëma Danicum dialecto Anglosaxonica*. Først Grundtvig fandt paa at opkalde Digtet efter dets Helt og gav sin danske Oversættelse Titlen *Bjowulfs Drape*.

Udgivelsen kom til at koste Bülow langt mere end de 400 Rdlr., som han oprindeligt havde stillet til Raadighed. Priserne paa Bogtryk og Papir var som ovenfor nævnt steget stærkt – det var i de økonomisk strenge Aar, der fulgte efter Statsbankerotten – og Bogtrykker Rangels Regning kom til at lyde paa 1760 Rdlr., deraf for Trykning 405 Rdlr., 33 Ris Postpapir 935 Rdlr. og 9½ Ris Stor Median (til Mæcenatseksemplarerne) 395 Rdlr. Dertil kom Udgifter til Kobberstikkeren 92 Rdlr., saaledes at Værket ialt stod Bülow i 1853 Rdlr. for et Oplag paa 450 Eksemplarer. Thorkelin havde, efterhaanden som Værkets Omfang svulmede op, næret Betænkneligheder og givet Udtryk for sin daarlige Samvittighed, men Bülow havde

Gang paa Gang forsikret, at han vilde betale, hvad det kostede. Herren til Sanderumgaard havde i denne Sag som i saa mange andre bevist sin store Kærlighed og Offervilje, naar det gjaldt dansk Kunst og Videnskab.

Havde Thorkelin troet, at hans Genvordigheder var forbi, nu da hans Værk forelaa oversat og trykt, saa mødte ham ogsaa her en alvorlig Skuffelse, ja vel hans Livs største, som egentlig i Aarevis prægede ham og ned-slog hans Livsmod. Ofte havde han under Arbejdet næret Ængstelse for, at Værket ikke skulde blive fuldkomment i alle Retninger. I Brevet, der ledsagede de første Eksemplarer af Bogen til Bülow, skriver han bl. a.: »Det græmmer mig, at mine Bestræbelser ikke ere, hvad jeg meget ønskede, værdige Deres Excellences Tillid og Forventning af mine Indsigter. Jeg frygter at have begaaet Feil, endog jeg stedse søgte at undgaae disse af alle Kræfter ... Derfor, hvad Værd og Agtelse Scyldinge Diktets Udgave kan erholde i den lærde Verden, det tilhører Deres Excellence heelt og udeeleet. Udsettelse, som maatte giøres, de bør falde paa min Lod ..«.

Værket affødte hos den unge, stridslystne Pastor Grundtvig en voldsom Kritik, der gav sig Udslag i en længere Polemik med Thorkelin i »København's Skilderie« (1815 Nr. 60-68). Emnet interesserede Grundtvig levende, og han førte sit Angreb i Vendinger, der var meget saarende for Thorkelin. Grundtvig maatte selv senere indrømme, at han havde forivret sig, havde vist »for liden Skaansel«, og at en Recension i Literatur-Tidenden (1815 Nr. 26-28) »var en stor Overilelse«. Han fik heller ikke udelt Medhold af Samtiden, og f. Eks. Fr. Schaldemose, der ganske vist heller ikke havde for Vane at belægge sine Ord, levner i Fortalen til sin Beowulf-Oversættelse (1847) ikke vor store Digter Ære for to Skilling.

Grundtvig mente at kunne paavise talrige sproglige Misforstaaelser i Thorkelins Tekst og Oversættelse, og saa ivrig var han i sin Sag, at han, skønt ukendt med det angelsaksiske Sprog, aabent tilbød at levere en dansk Oversættelse af hele Digtet.

I sine Breve til Bülow fra disse Aar kommer Thorkelin ofte ind paa Sagen, og hans Omtale af Grundtvig giver ikke denne noget efter i Retning af Skældsord. »Han (Gr.) er et slet Menneske, hykkels, opblæst, viudende naar man undtager det danske Meter. Det er let for ham at laste,

nu jeg har deciphereret Originalen og oversat Teksten, den have endog sine Feil. Selv skulle Hr. G. ikke været i Stand til at gjøre det halv saa godt. Den Prøve, han har leveret af Digtet i Skilderiet viser, at det skal blive af ham forhutlet ...» (23. Sept. 1815). Og et andet Sted: »Allevegne seer Præsten Ting og Begivenheder som Originalen ikke kiænder. Han lader den gamle Digter støbe Koldbøtter, han tager fra og setter til efter egen Phantasie. Kiært ville det blevet mig at være viset tilrette af en Mand med luttret Smag og grundet Kundskab, elskværdiggjort ved ædel Adfærd. Men for disse Egenskaber er Hr. Grundtvig fremmet. Pøbelagtige Grovheder ere Gr. Kiæledægger. Hans Uvidenhed saa stor i og om det Angelsaxiske Sprog, som hans sorte Hiertes Ondskab er overflødig ...» (II. Aug. 1815).

Bülow bevarede heroverfor en upartisk Holdning, vel fordi han vidste, at der var Ret paa begge Sider. At Grundtvig havde været for letmundet, var der ingen Tvivl om, men paa den anden Side var Bülow ikke selv i Stand til at afgøre, om Grundtvigs Kritik ikke var helt eller delvis berettiget. Han gav da et nyt Bevis paa sin altid redbonne Vilje til at hjælpe og tilbød Grundtvig Understøttelse til en dansk Oversættelse af det angelsaksiske Digt. I et Brev til Thorkelin skriver han Sept. 1815: »Hvad der bliver af Pastor Grundtvigs poetiske og prosaiske Udgave, paa Dansk, af det Angelsaksiske Old-Qvad veed jeg endnu ikke, han har tilskrevet mig derom, og jeg har svaret ham, at jeg vel vilde bidrage dertil, og tillige sagt ham min Meening om Dem, og hvad jeg i saa Henseende ventede af ham. Brevvexlingen skal jeg til sin Tid meddele til Giennemlæsning til Dem som min Ven og Ord: Br: Jeg vil aldrig – med min gode Villie – behandle andre anderledes, end jeg vilde de skulle behandle mig. Jeg veed, at Hr. G. maa behandles med megen Varsomhed. Bedst bliver det altid at angribe Sagen end Personen. – Saaledes kan jeg jo nok tale med en gammel prøvet Ven ...».

Grundtvig modtog Bülows Tilbud med Glæde og gav sig i Kast med Opgaven. Men et var, ud fra sit Kendskab til Oldnordisk og med sin Digterintuition, at paapege Fejl hos Thorkelin, noget andet med sit ufuldkomne Kendskab til Angelsaksisk at levere en fuldstændig Oversættelse. Han maatte derfor allerførst sætte sig grundigt ind i Sproget og kastede

Win of wunder fatum:	<i>Vinum mirabilibus pateris.</i>
Ƣa cwom Wealpeo forþ-gar-	<i>Tunc venit Wealtheo ultra</i>
<u>[Gan]</u> under gyldnum benge	<i>Incedens sub aurata</i>
<u>[Beage]</u> Ƣær Ƣa godan <u>Twegen</u>	<i>Corona, ubi tunc divi</i>
<u>[Twegen]</u> sæton <u>Suhter-gefeaderan</u>	<i>Duo sederunt</i>
<u>[Suhter gefæderan]</u>	<i>Fratrueles.</i>
Ƣa gyt wæs hiera <u>Sib et gædere</u>	<i>Tum adhuc fuit eorum</i>
<u>[Sib et gædere]</u>	<i>Pax unita:</i>
<u>[Æg hwylc eprum] eprum triwe</u>	<i>Alter alteri</i>
<u>[Trywe] swylce Ƣær Hunferd Ƣiſle</u>	<i>Fidus. Insuper ibi</i>
<u>[Hunferd Ƣyle]</u>	<i>Hunferd Orator</i>
<u>[Æt fotum sæt] frem frigelhryga</u>	<i>Ad pedes sedit</i>
<u>[Frean Scyldinga]</u>	<i>Domini Scyldingorum.</i>
<u>[Gehwylc hiora] his ferhpe trowode</u>	<i>Unusquisque</i>
<u>[His ferhpe trowode]</u>	<i>Ejus in animo confidebat,</i>
<u>[Ƣæt he hæfde] mod micel</u>	<i>Quod ille haberet mentem</i>
<u>[Micel] peah Ƣe he his magum nære</u>	<i>Elatam, quamvis suis</i>
<u>[Magum nære] arfæst et edyn-gela</u>	<i>Cognatis non esset propitius</i>
<u>[Æt ecga gelacum.]</u>	<i>Inter acierum ludos.</i>
Spræc Ƣa Ides Scyldinga	<i>Locuta tunc Mulier Scyldin-</i>
	<i>gorum:</i>
Onfoh piſsum fulle	<i>Acipe hoc poculum</i>
Freo drihten min	<i>Dilecte domine mi</i>
Sinces brytta	<i>Opum distributor;</i>
Ƣu on sælum wæs	<i>Tu in aula esto</i>
Gold-wine gumena	<i>Exhilaratus vino erga viros;</i>
And to Geatum spræc	<i>Et alloquere Gothos</i>
Mildum wordum	<i>Clementibus verbis:</i>

sig over Studiet, »som om han vilde være Professor i det,« som han selv siger. Et Held for ham var det, at Rasmus Rask kom hjem fra Island i 1816, og de besluttede sammen at gennemgaa Digtet med en ny kritisk Udgave for Øje. Allerede nogle Maaneder efter tog Rask dog ud paa sin store Rejse, og de naaede derfor kun et Stykke ind i Værket. Den paa-tænkte Udgave blev ikke til noget, men Grundtvig havde alligevel faaet et værdifuldt Udbytte af Samarbejdet. For Rask resulterede det i hans berømte angelsaksiske Grammatik (den første Grammatik, der anvender danske grammatikalske Benævnelser), og ogsaa denne betød naturligvis et stort Plus for Grundtvig.

Efter fem Aars Arbejde udkom hans danske Oversættelse af Beowulf (Bjowulfs Drape paa danske Riim, 1820), og Værket var dermed gjort tilgængeligt for danske Læsere. Det var tillige den første fuldstændige Oversættelse paa et moderne Sprog; først saa sent som i 1837 fulgte en engelsk Oversættelse (ved J. M. Kemble). Grundtvig forsynede sin Udgave med en omfattende Indledning og udførlige tekstkritiske Anmærkninger, og den var af stor Værdi for de følgende Aartiers Beowulf-Forskere. Under Ophold i England i Aarene 1829–31 gennemgik Grundtvig Originalhaandskriftet i British Museum, og hans Studier her var saa værdifulde, at han med Rette betragtes som den egentlige Grundlægger af den angelsaksiske Filologi.

Thorkelins Udgave betegnes af Nutidens Filologer som hovedsagelig havende Interesse i sin Egenskab af *editio princeps* (hvilket dog altid er noget) og hans latinske Oversættelse som »ubrugelig«. Men trods alle Mangler ved Thorkelins Arbejde er det dog ham, der har gjort Begyndelsen, og heri ligger hans Fortjeneste. At det ikke senere har manglet paa Interesse for Beowulf-Kvadet, beviser den Kendsgerning, at det indtil Dato er behandlet i over 500 Bøger og Tidsskriftartikler og udkommet i henved 80 Udgaver og Oversættelser.

Men heller ikke Johan Bülow's Interesse for Beowulf bør glemmes. Baade han og Thorkelin var desuden store Bogvenner, og deres Korrespondance er et Vidnesbyrd om et varmt og livsvarigt Venskab mellem to Mænd, hvis hovedsagelige Livsindhold var Bøger, Kunst og Videnskab.

Tycho Brahe og Elever i Observatoriet paa Uraniborg. Foroven Boghylder. Kobberstik
i *Astronomiae instauratae mechanica*, Wandsburg 1598.

